

Lygių galimybių
kontrolieriaus
tarnyba

Žmogaus teisių supratimas Lietuvoje

Reprezentatyvi visuomenės
nuomonės apklausa

2024 m.

Tyrimą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos užsakymu atliko Visuomenės nuomonės ir tyrimų centras „Spinter tyrimai“

- Apklausa atlikta 2024 m. liepos 19–29 d.
- Respondentų skaičius: 1007 Lietuvos gyventojai (-os).
- Tikslinė grupė: 18–75 m. amžiaus gyventojai.
- Tyrimo paklaida siekia 3,1 proc.
- Tyrimas vyko visoje šalies teritorijoje.
- Atrankos metodas: kvotinė atranka išlaikant proporcijas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietą.

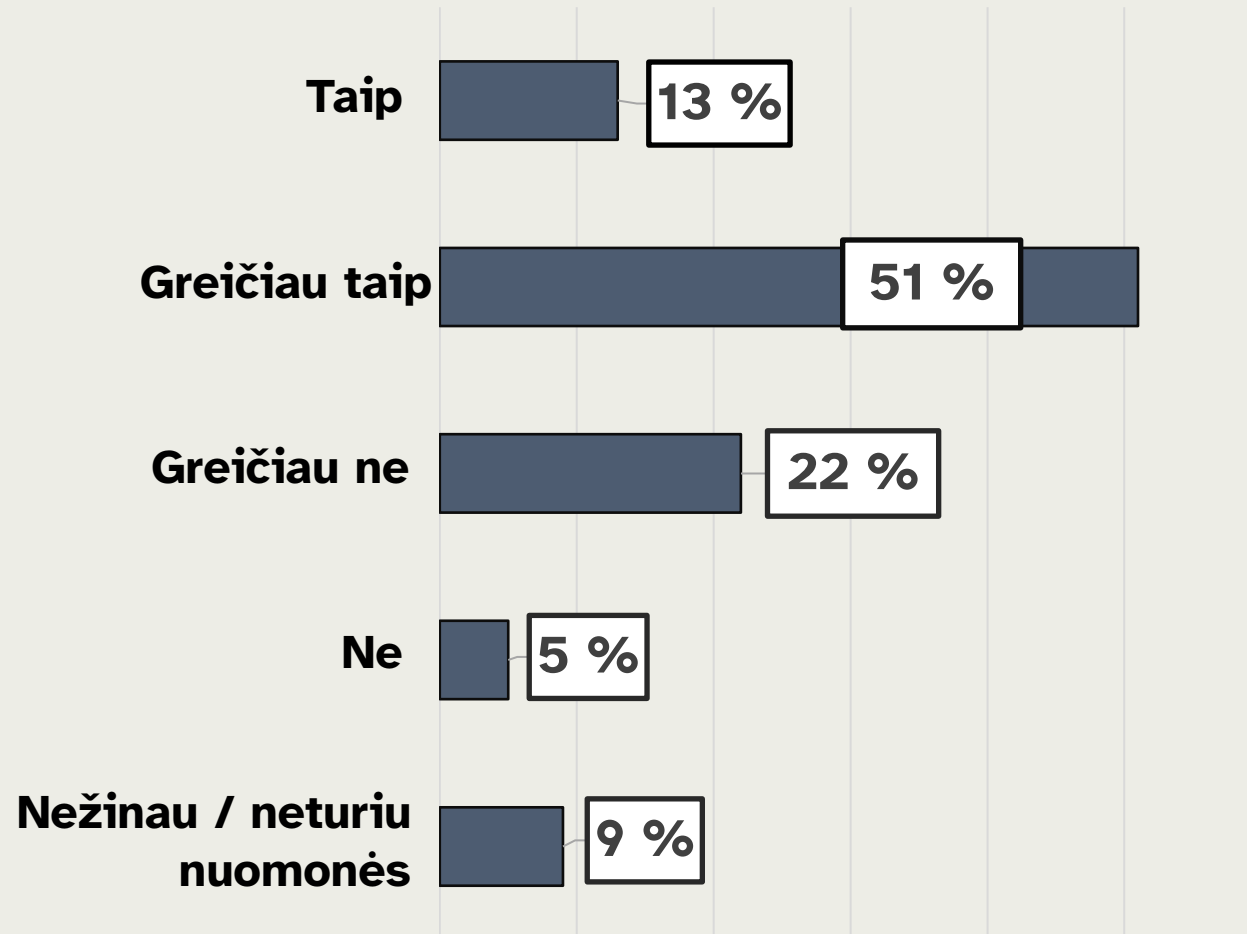
Apklausos duomenys lyginami su šių tyrimų duomenimis:

- [Kaip visuomenė vertina žmogaus teisių padėtį Lietuvoje. Reprezentatyvi Lietuvos gyventojų apklausa](#), 2016 m., Žmogaus teisių stebėjimo institutas.
- [Šalies gyventojų nuomonės tyrimas dėl socialinių grupių diskriminacijos](#), 2021 m., Neįgaliųjų reikalų departamentas prie SADM.
- Specialioji „Eurobarometro“ apklausa [Nr. 535](#) (2023 m.) ir [Nr. 493](#) (2019 m.), Diskriminacija ES.
- [Visuomenės nuostatos etninių ir religinių grupių atžvilgiu: 2022 m.](#), Lietuvos socialinių mokslų centras.

Ar jums **pakanka informacijos** apie žmogaus teises?

Visi (-os) respondentai (-ės)

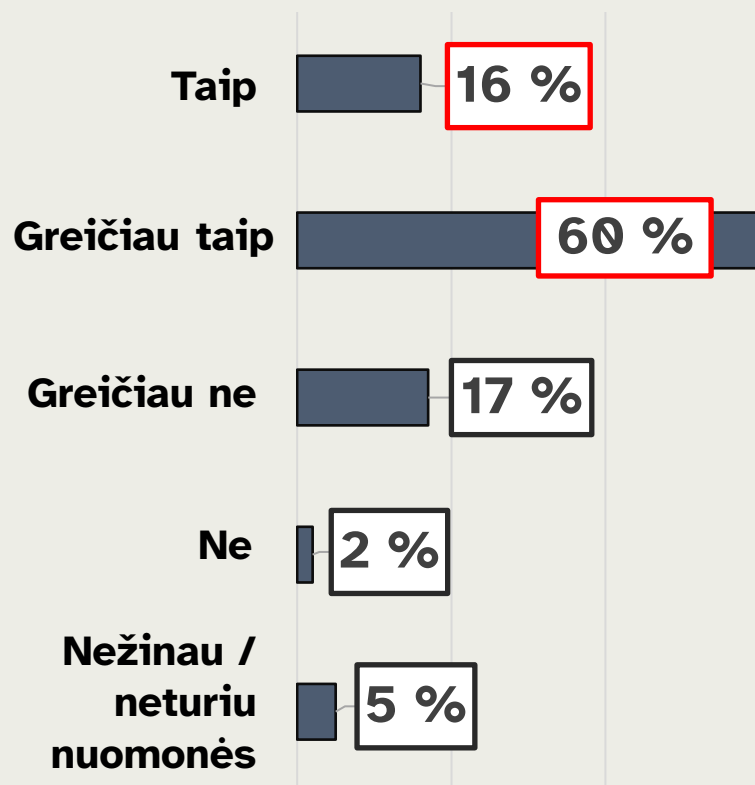
N=1007

2024 m.

Ar jums pakanka informacijos apie žmogaus teises?

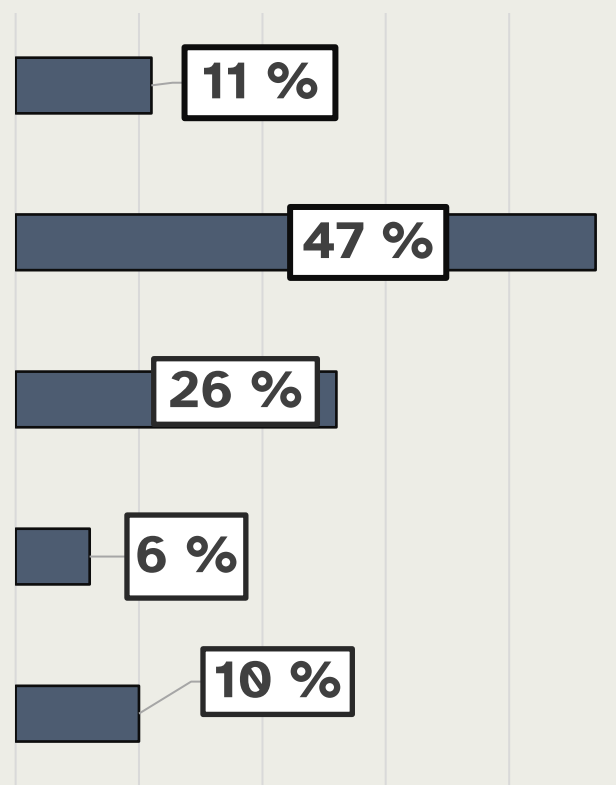

Aukštasis / nebaigtas aukštasis

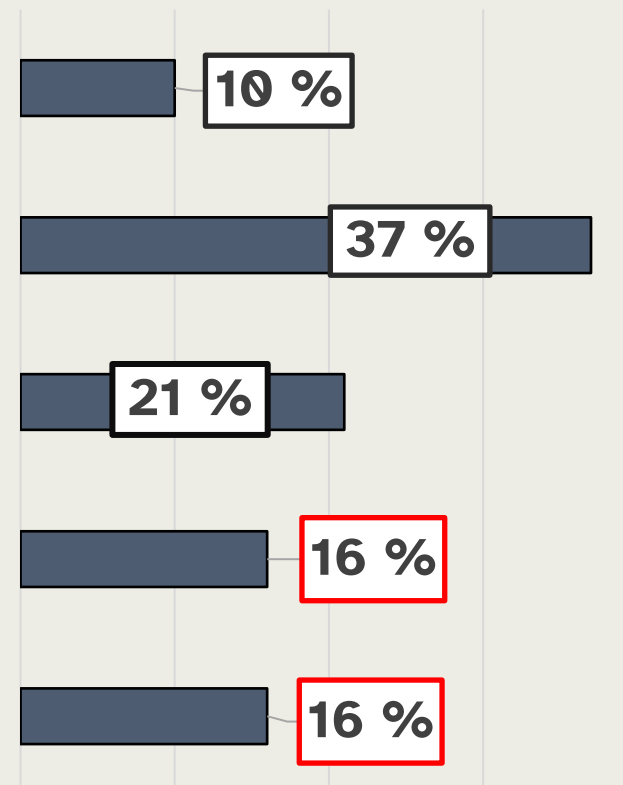
N=371

Aukštesnysis / vidurinis / spec. vidurinis

N=573

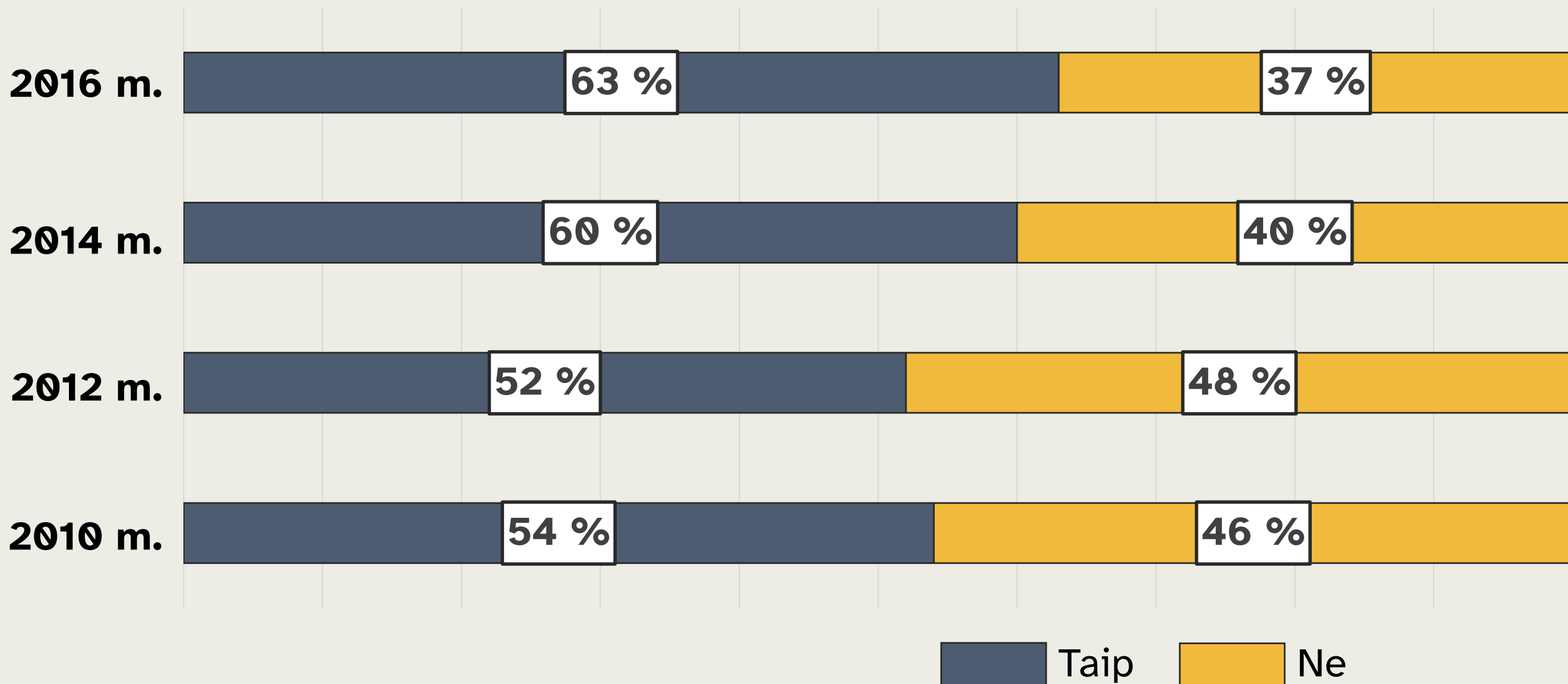
Nebaigtas vidurinis

N=62

2024 m.

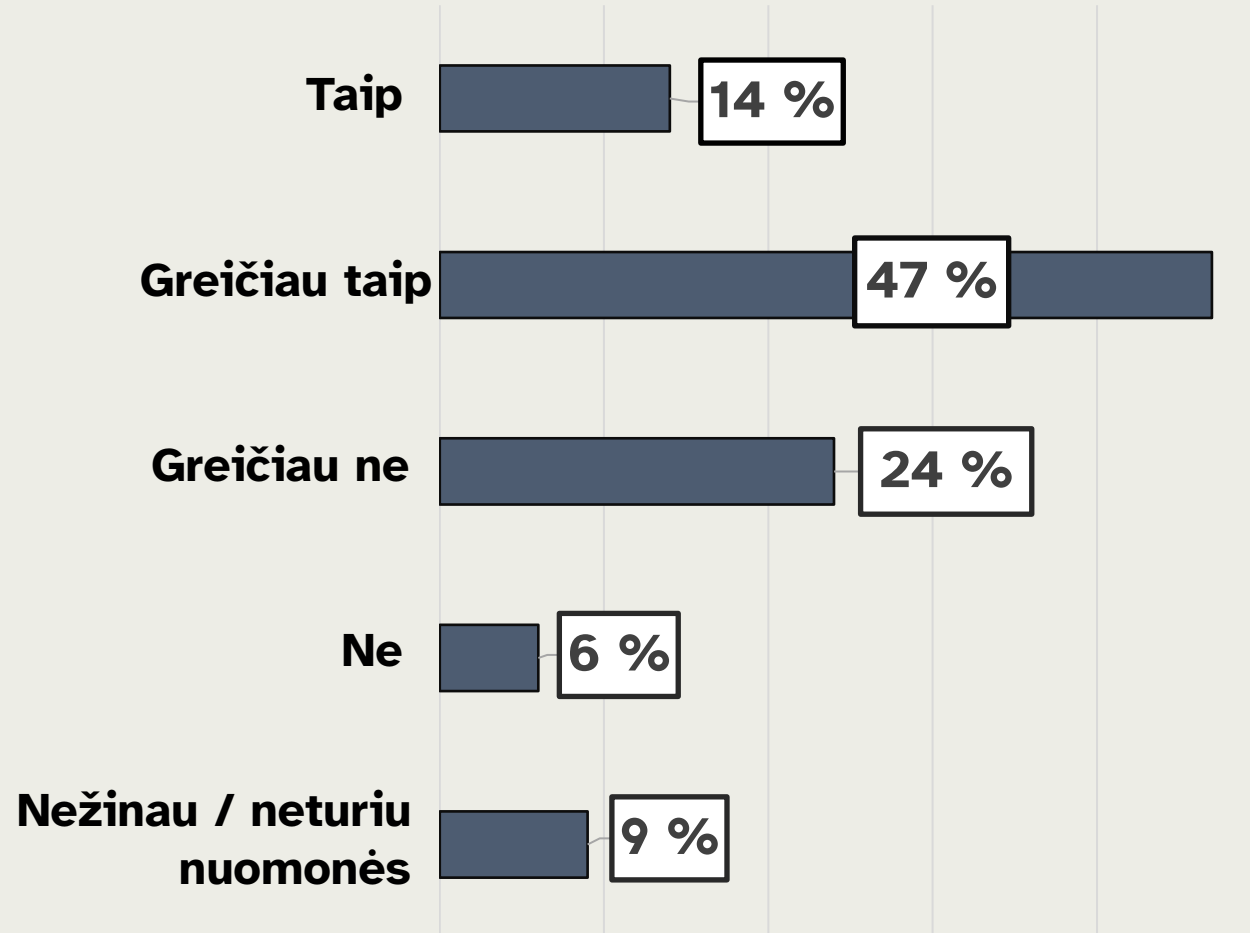
Ar jums **pakanka informacijos** apie žmogaus teises?

Ar jūs žinotumėte, **kur kreiptis** dėl pažeistų jūsų žmogaus teisių gynimo?

Visi (-os) respondentai (-ės)

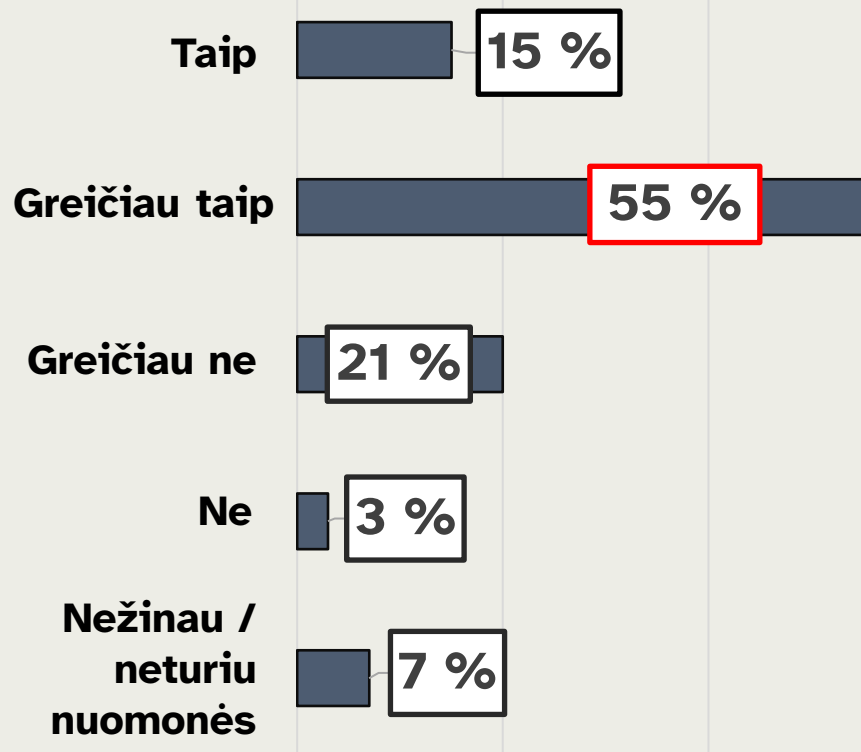
N=1007

2024 m.

Ar jūs žinotumėte, kur kreiptis dėl pažeistų jūsų žmogaus teisių gynimo?

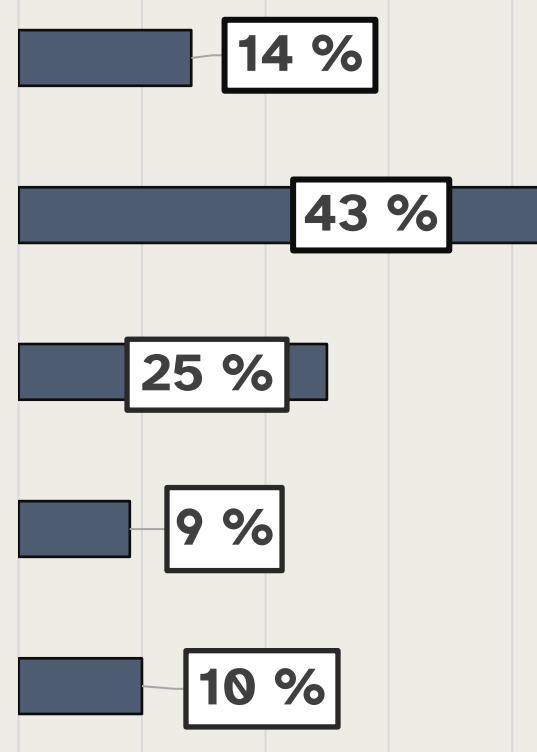

Aukštasis / nebaigtas aukštasis

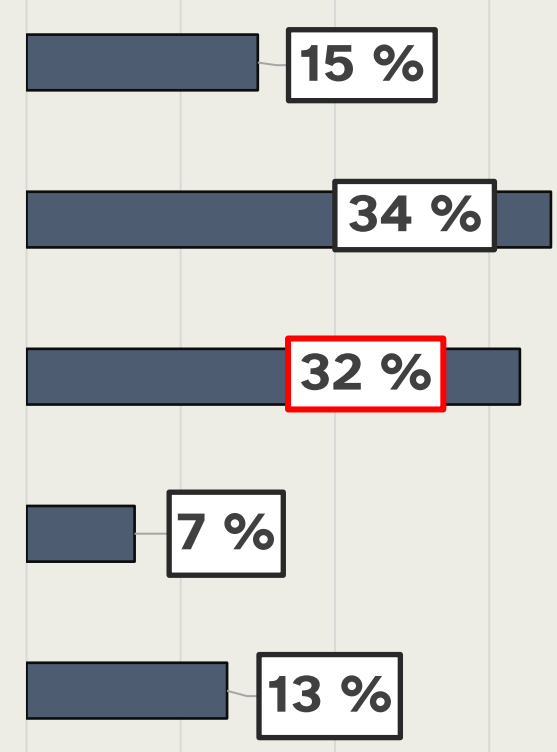
N=371

Aukštesnysis / vidurinis / spec. vidurinis

N=573

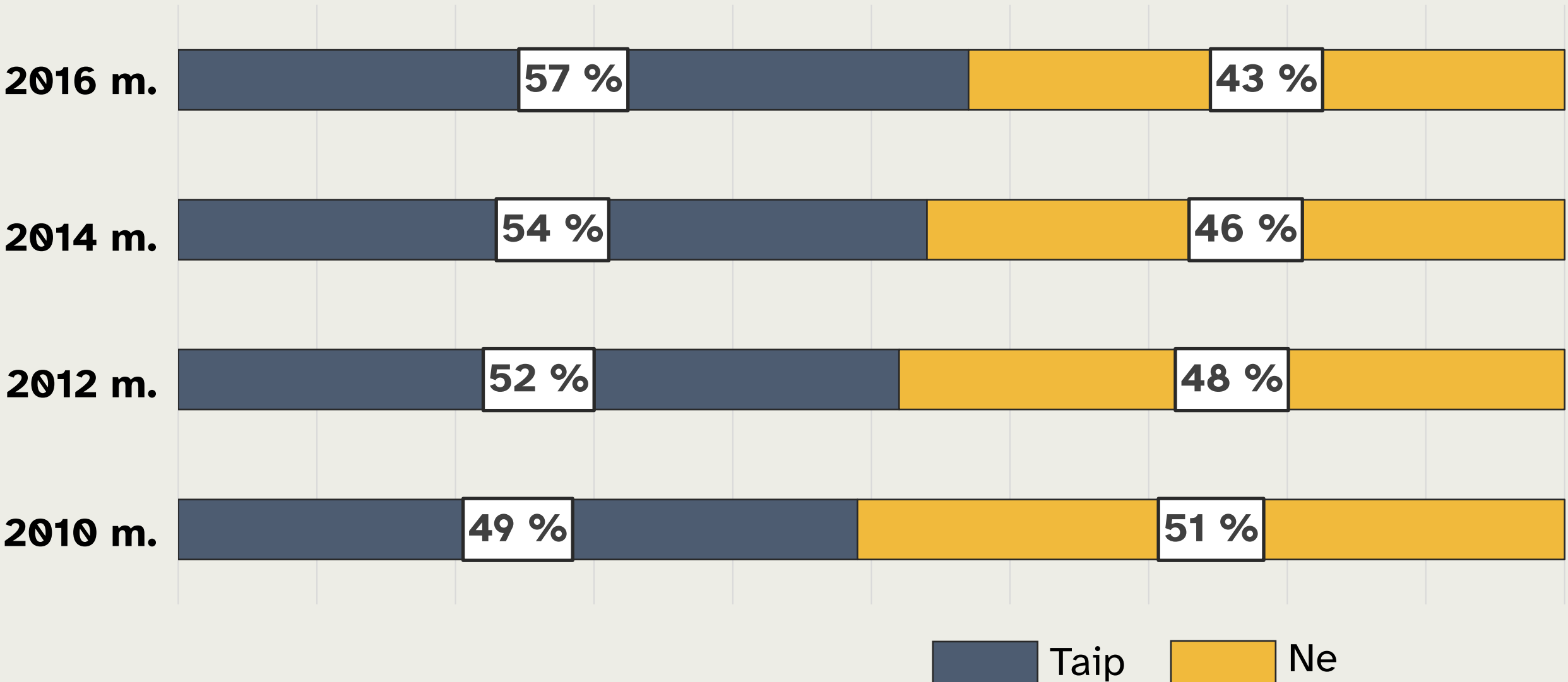
Nebaigtas vidurinis

N=62

2024 m.

Ar žinote, kur kreiptis dėl pažeistų jūsų žmogaus teisių?

Žmogaus teisių stebėjimo instituto duomenys

Visuomenės informuotumas apie žmogaus teises

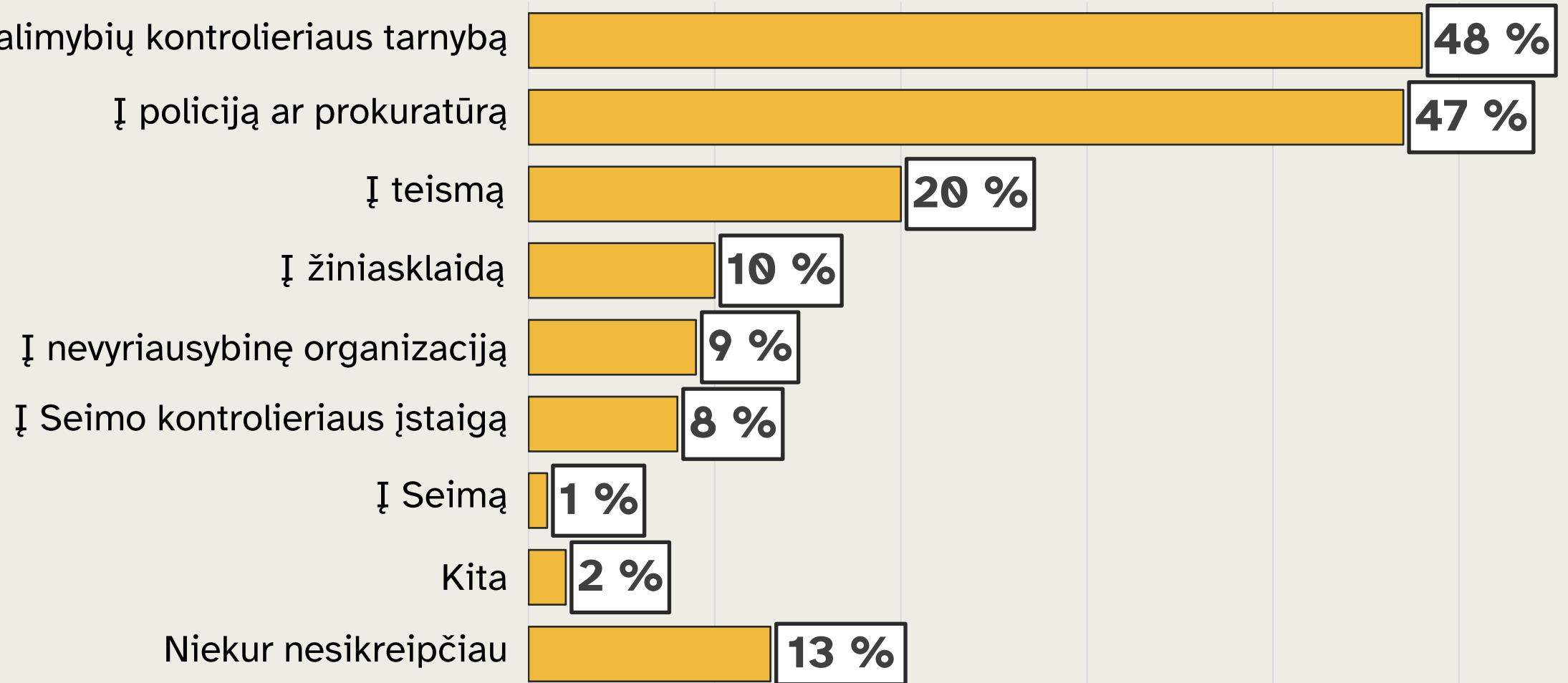
64 proc. apklaustųjų mano, kad jiems ir joms pakanka informacijos apie žmogaus teises. Šią nuomonę dažniau palaiko aukštesnį išsilavinimą turintys žmonės (76 proc.) negu įgiję žemesnį (47 proc.). Nesutinkančiųjų skaičius taip pat skiriasi: 2 iš 10 aukštąjį išsilavinimą turinčių ir net 4 iš 10 neįgijusių vidurinio išsilavinimo žmonių teigė, kad informacijos apie žmogaus teises trūksta.

61 proc. respondentų (-čių) teigia, kad žinotų, į ką kreiptis susidūrus su žmogaus teisių pažeidimais. Tarp aukštesnio išsilavinimo žmonių taip manančių yra daugiau (70 proc.) negu tarp įgijusių žemesnį (49 proc.). Žmonės su aukštesniu ar specialiuoju viduriniu išsilavinimu šiame kontekste užima tarpinę poziciją (57 proc.). Kaip ir anksčiau, didmiesčių gyventojai (-os) ir didžiausias pajamas gaunantys asmenys šiuo klausimu yra geriau informuoti nei kitų grupių atstovai ir atstovės.

Lyginant apklausų duomenis matyti, kad subjektyvus visuomenės informuotumas žmogaus teisių temomis auga.

Rezultatai rodo poreikį stiprinti visuomenės supratimą apie žmogaus teises už didžiųjų miestų ribų ir užtikrinti, kad informacija apie diskriminacijos prevenciją ir lygias galimybes pasiektų visus (-as) šalies gyventojus (-as). Šiuos tikslus įgyvendinti padėtų švietėjiškos kampanijos mažesniuose miestuose ir kaimo vietovėse, vykdomos bendradarbiaujant su vietos organizacijomis bei bendruomenių centrais. Be to, ypač svarbu integruoti žmogaus teisių temas į formalųjį ir neformalųjį švietimą siekiant skatinti žinių sklaidą mokyklose, suaugusiųjų švietimo programose ir vietos bendruomenių renginiuose.

Į ką **pirmiausia kreiptumėtės** dėl pažeistų jūsų žmogaus teisių?

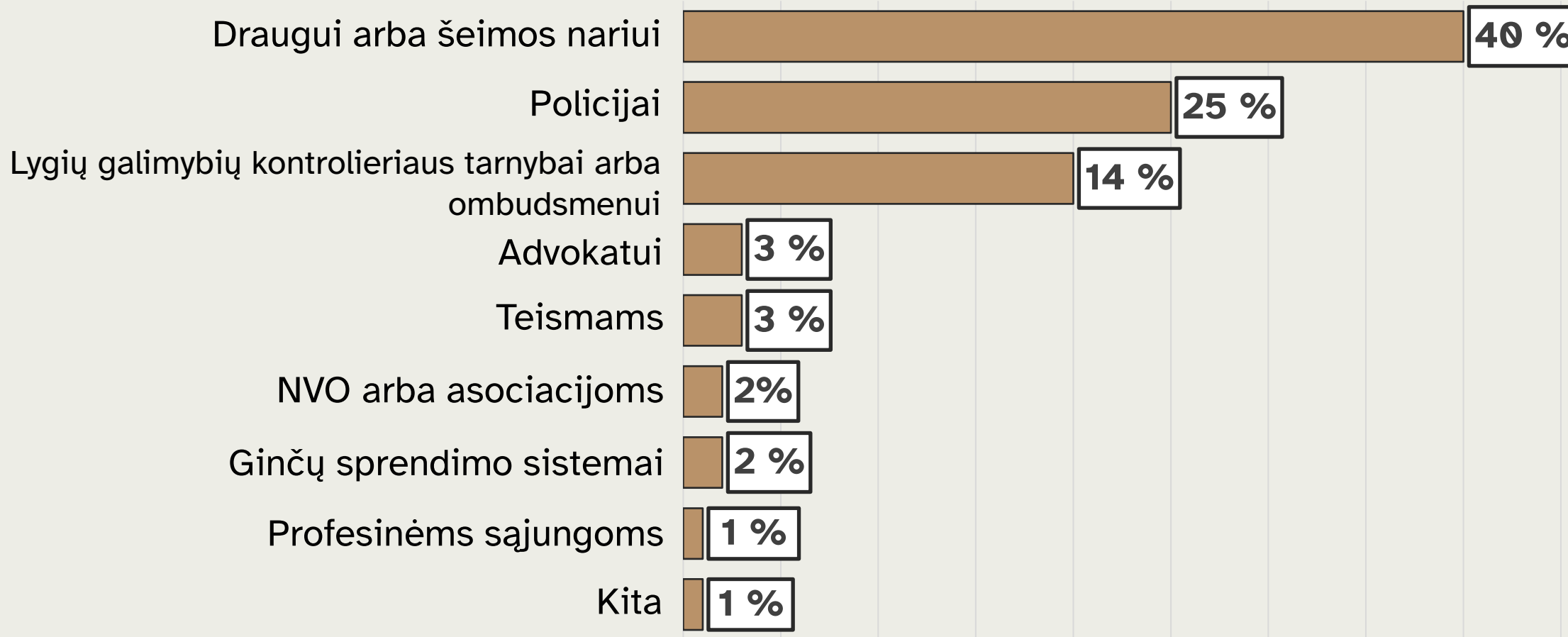

Galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.

N=1007

2024 m.

Jeigu jūs taptumėte diskriminavimo auka (įskaitant persekiojimą), kam labiau **rinktumėtės pranešti** apie savo atvejį?

Kreipimosi adresatas dėl žmogaus teisių pažeidimų

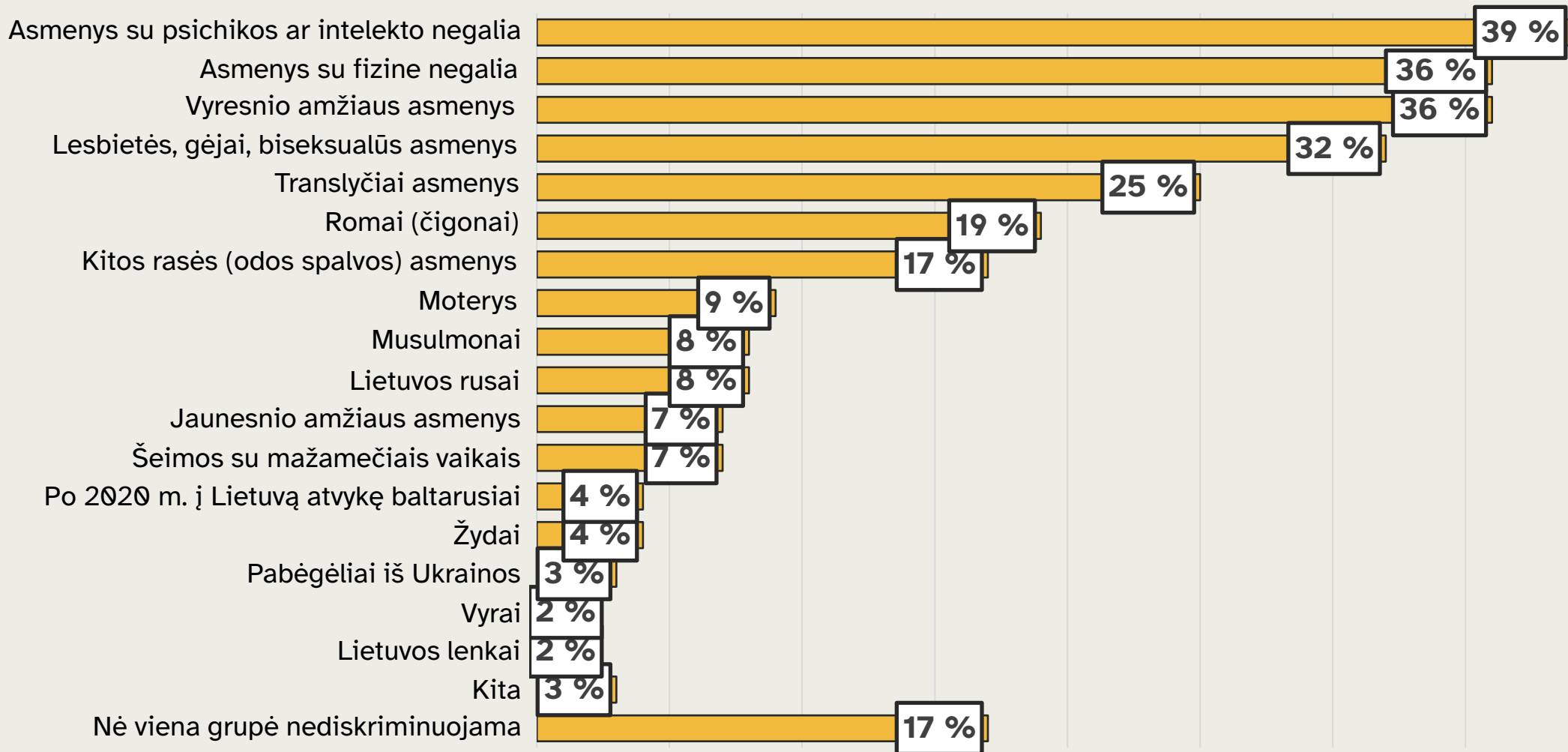
2024 m. apklausos duomenimis, beveik kas antras (-a) respondentas (-ė), susidūręs (-usi) su žmogaus teisių pažeidimais, pirmiausia kreiptųsi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą. Toks pasirinkimas gali būti nulemtas apklausos formuluotės (kai respondentams (-ėms) pateikiami konkretūs atsakymų variantai), tačiau ir didėjančio Tarnybos matomumo viešojoje erdvėje, organizuojamų sąmoningumo kampanijų ir viešų renginių. Dažniau į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą kreiptis linkusios moterys, aukštojo išsilavinimo, didesnių pajamų respondentai (-ės) bei didmiesčių gyventojai (-os).

Beveik kas antras (-a) kreiptųsi į policiją ar prokuratūrą, penktadalis – į teismą. Policiją ar prokuratūrą dažniau rinktųsi jauniausi (-os) respondentai (-ės) (18–25 m.), iš kurių 58 proc. nurodė tokį pasirinkimą, palyginus su 33 proc., kurie (-os) kreiptųsi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą.

Pastebėtina, kad 13 proc. apklaustųjų niekur nesikreiptų. Dažniau tai – žemesnio išsilavinimo, rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai (-os). Tai galimai atspindi netinkamo elgesio normalizavimą ir nepasitikėjimą pagalbos efektyvumu konkrečiose situacijose.

2023 m. „Eurobarometro“ duomenimis, daugelis (40 proc.) diskriminaciją patyrusių žmonių apie tai praneštų tik draugui arba šeimos nariui. Tai atskleidžia, kad diskriminacija išlieka latentiniu reiškiniu – apie ją dažniausiai nepranešama institucijoms ir (ar) pasisakoma tik privačioje erdvėje.

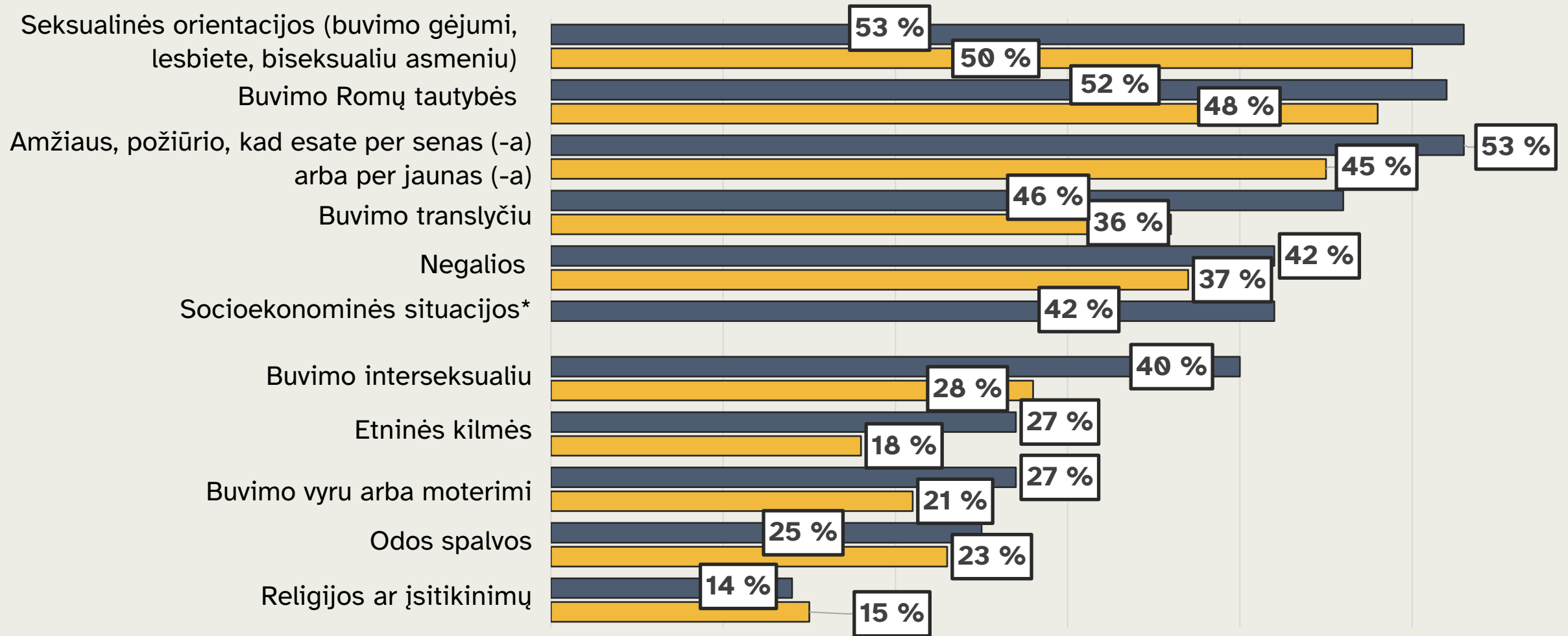
Jūsų manymu, kokios socialinės grupės yra **labiausiai diskriminuojamos** Lietuvoje?

Galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.
N=1007

2024 m.

Ar, jūsų manymu, kiekviena iš šių diskriminacijos rūšių yra paplitusi Lietuvoje? Diskriminacija dėl...

* 2019 m. „Eurobarometre“ šis atsakymo variantas nebuvo įtrauktas

„Eurobarometras“ Nr. 535 (2023)

„Eurobarometras“ Nr. 493 (2019)

Skirtingų grupių diskriminacija

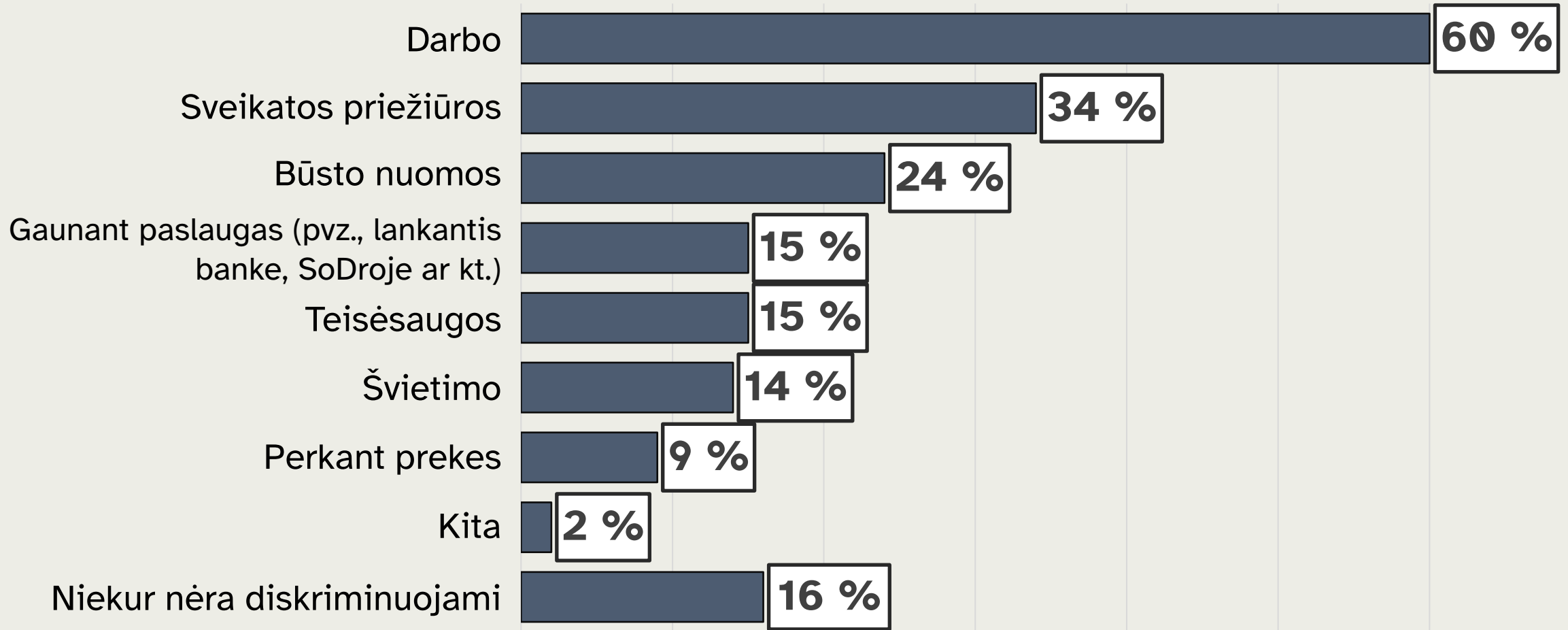
Beveik 4 iš 10 mano, kad labiausiai diskriminuojamos grupės Lietuvoje yra žmonės su fizine ar psichikos negalia, vyresnio amžiaus asmenys bei lesbietės, gėjai ir biseksualūs žmonės. Apie ketvirtadalį mano, kad labiausiai diskriminuojami yra translyčiai asmenys. Moterys ir aukštesnio išsilavinimo žmonės dažniau išskiria žmones su negalia, o vyresnio amžiaus grupės – pagyvenusius asmenis. Jaunesni (-ės) ir vidutinio amžiaus respondentai (-ės) dažniau kaip diskriminuojamą grupę nurodo lesbietes, gėjus ir biseksualius asmenis.

1 iš 10 apklaustųjų labiausiai diskriminuojama grupe įvardija moteris. Taip teigia 12 proc. moterų ir 5 proc. vyrų. Manančiųjų, kad Lietuvoje nėra diskriminuojamų grupių, yra 17 proc. – tokios nuomonės dažniau laikosi vyrai (20 proc.) nei moterys (14 proc.).

Lyginant su „Eurobarometro“ duomenimis, respondentų (-čių) nuomonės dėl pažeidžiamų grupių sutampa. Tarp labiausiai paplitusių diskriminacijos formų dar įvardijama diskriminacija romų tautybės atžvilgiu. Naujausi „Eurobarometro“ duomenys taip pat rodo, kad respondentai (-ės) pastebi didėjančią diskriminaciją.

Visuomenės nuomonė dėl diskriminuojamų grupių sutampa su kito tyrimo rezultatais, kuriame buvo nagrinėta, su kokiomis grupėmis respondentai (-ės) nenorėtų gyventi kaimynystėje. 6 iš 10 nenorėtų gyventi šalia romų kilmės ar iš įkalinimo įstaigų išėjusių asmenų, 5 iš 10 – šalia psichikos negalią turinčių žmonių, 4 iš 10 – šalia homoseksualių asmenų, o 3 iš 10 – šalia pabėgėlių. Šie rezultatai rodo dvejopus visuomenės standartus: nors tam tikrų grupių pažeidžiamumas pripažįstamas, asmeniniai žmonių pasirinkimai ir nuostatos jų atžvilgiu išlieka stigmatizuojančios.

Kaip manote, **kokiose srityse** žmonės Lietuvoje labiausiai yra diskriminuojami?

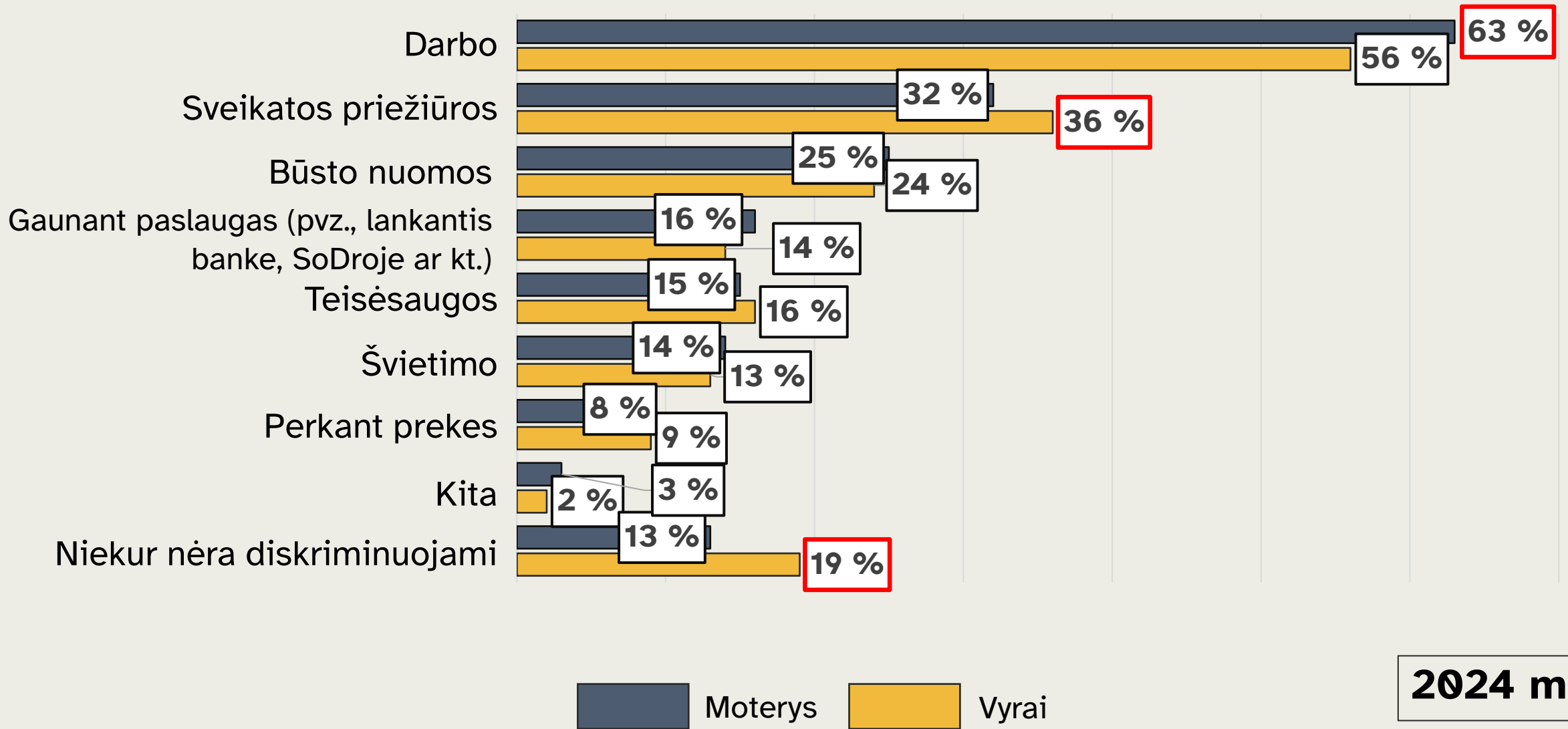

Galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.

N=1007

2024 m.

Kaip manote, **kokiose srityse** žmonės Lietuvoje labiausiai yra diskriminuojami?

Sritys, kuriose jaučiama diskriminacija

60 proc. respondentų (-čių) daugiausia diskriminacijos įžvelgia darbo rinkoje. Moterys tai pabrėžia dažniau (63 proc.) nei vyrai (56 proc.). Šis skirtumas gali būti siejamas su didesne moterų patiriama ir atpažįstama diskriminacija darbo rinkoje: atlyginimų atotrūkiu tarp lyčių, „stiklinių lubų“ reiškiniu, nedideliu vyrų, išeinančių vaiko priežiūros atostogų, skaičiumi ir seksistinėmis nuostatomis darbo aplinkoje.

Sveikatos priežiūros sektorių diskriminacijos sritimi įvardija trečdalis apklaustųjų, tarp jų šiek tiek daugiau vyrų (36 proc.) nei moterų (32 proc.).

Būsto nuomos klausimą dažniau išskiria didmiesčių gyventojai (-os), o teisėsaugos sritį – aukštesnio išsilavinimo respondentai (-ės). 16 proc. apklaustųjų teigia, kad Lietuvoje diskriminacijos nėra nė vienoje srityje; vyrai taip mano dažniau (19 proc.) nei moterys (13 proc.).

Darbdaviai (-ės) turėtų ypatingą dėmesį skirti diskriminacijos ir netinkamo elgesio darbovietėse prevencijai, o politikos formuotojai (-os) – stiprinti teisinės priemones, įpareigojančias diegti lygių galimybių principus darbo rinkoje.

Daugiau informacijos

 Lygių galimybių
kontrolieriaus
tarnyba

S. Konarskio g. 35, Vilnius

Tel. +370 5205 0640

El. p. lygybe@lygybe.lt

